Congrestoespraak Lousewies van der Laan

7 oktober 2006, 15:00

Toespraak van Lousewies van der Laan tijdens het Jubileumcongres op 7 oktober in Amsterdam

Democraten,

Ik heb niet een hele speech voorbereid, met een kop en staart enzo. Maar ik zal proberen er bij in de buurt te komen. Want ik ben toch heel blij dat ik hier vandaag namens de Tweede Kamerfractie wat mag zeggen. Want het is goed gebruik bij ons in de partij dat jullie vertegenwoordigers in het Parlement ook hier verantwoording afleggen over wat wij doen.

Bijvoorbeeld in relatie tot het kabinetsbeleid.Want misschien heeft u er iets over gelezen, er zijn wat dat betreft wel een paar dingetjes gebeurd sinds wij elkaar hier de laatste keer spraken.

Want hoewel het congres tot twee keer toe nadrukkelijk heeft uitgesproken dat wij moesten deelnemen aan het kabinet Balkenende II, heeft de fractie toch de noodzaak gezien daaraan een einde te maken. Dat vraagt dus om een verklaring.

Toen ik namens D66 de steun opzegde in het kabinet, had dat één reden. Namelijk dat het voor ons onacceptabel was dat mevrouw Verdonk gewoon minister van integratie en asiel zou blijven nadat zij acht uur lang aantoonbare onzin aan de kamer had verkocht in de gevoelige kwestie rond het Nederlanderschap van Ayaan Hirsi Ali. U bent het misschien alweer een beetje kwijt, maar Rita Verdonk hield bij hoog en laag vol dat zij niet anders kon handelen dan zij deed, toen zij zonder enig onderzoek en binnen luttle uren het paspoort van een kamerlid afpakte. Dat was een novum, een minister die effectief een lid van de Nederlandse volksvertegenwoordiging uitschakelde. Ook nog ten onrechte, bleek achteraf.

Rita Verdonk dacht: mijn kiezers willen daden, geen woorden. Laat staan deugdelijke analyses of een grondig onderzoek. Ja, zo zien ze het graag bij de VVD. De hele exercitie was dan ook ongetwijfeld

goed voor de kortetermijnpopulariteit van de minister. Dat kwam goed uit, want die was op dat moment verwikkeld in een lijsttrekkerscampagne. Maar het gevolg was ook: een enorme schade aan de internationale reputatie van Nederland als degelijk en tolerant land.

Dat alles was wat mij betreft al meer dan voldoende reden om het vertrouwen in minister Verdonk op te zeggen.

Maar daar kwam nog iets bij. Ria Verdonk had ruiterlijk haar fouten kunnen erkennen. Recht door zee. Op de man af. Als een vrouw uit één stuk. Een man een man, een woord een woord. Normen en waarden!

Afijn, u kunt zich er iets bij voorstellen.

Of een ruiterlijke erkenning van haar falen voor onze fractie uiteindelijk voldoende was geweest, ik denk het eigenlijk ook niet. Maar dat maakt niet uit, want er gebeurde iets heel anders.

In plaats van de eer aan zichzelf te houden, of fouten toe te geven en proberen om ze weer recht te zetten, koos Rita Verdonk ervoor haar straatje schoon te vegen. De schuld van zich af te schuiven. De vermoorde onschuld te spelen. Niks recht door zee, maar met een dubieuze bocht eromheen draaien.

Verdonk zette Ayaan Hirsi Ali onder druk om een verklaring te tekenen waar zij alle schuld op zich zou nemen en expliciet zo ongeveer moest vermelden dat de gewéldige minister Rita Verdonk geen énkele blaam trof.

Dat was zo iets bizars, dat deed natuurlijk helemáál de deur dicht. En vanaf dat moment, moet ik u eerlijk zeggen, bleef ik nog even van de ene verbazing in de ander vallen.

Ik had namelijk écht verwacht dat toen ook de premier, het CDA en zelfs de VVD zouden zeggen: zo hoort een minister niet met haar verantwoordelijkheid om te gaan. Zéker niet een minister die zoveel macht heeft over zoveel kwestbare mensen. Maar de coalitiepartners bleken meer dan van harte

bereid om minister Verdonk de hand boven het hoofd te houden. Blijkbaar is het winnen van zetels uiteindelijk belangrijker dan wat je ermee doet.

Maar let op, daar gebeurt iets interessants. Want óf de premier vond het werkelijk prima hoe minister Verdonk heeft gehandeld. Paspoort afpakken, weer teruggeven, schuldverklaring afdwingen, straatje schoonvegen. Klaar!

Ofwel, hij vindt dat eigenlijk ook niet deugen, maar hij laat zich intimideren door de electorale kracht van Rita Verdonk. Maar waar ligt dan de feitelijke macht binnen het kabinet?

Vanaf dat moment was het kabinet geen Balkenende II meer, maar Verdonk I. En dus zitten we nu niet met Balkenende III opgescheept, maar in werkelijkheid met Verdonk II.

Op dat moment kón ik dus niet anders, hoe vervelend sommigen het misschien ook vonden, dan de premier en de coalitiepartners voor de keus stellen. Of het hervormingswerk van het kabinet afmaken mét D66 maar zónder Rita Verdonk. Of Rita Verdonk de hand boven het hoofd blijven houden, maar dan wel eerst naar de kiezer.

Het is bekend wat Jan Peter Balkenende, Maxime Verhagen, Gerrit Zalm en Mark Rutte zonder veel aarzeling kozen.

Maxime Verhagen gaf daarbij een interessant inkijkje in de politieke geestesgesteldheid van het CDA. `Hoe kun je nou het kabinet laten vallen, net nu we gaan oogsten?' Dat vroeg hij echt, welgemeend, zonder enige ironie. Waren dan de twee lange debatten met minister Verdonk volkomen langs hem heen gegaan? Of kon het hem echt niet schelen wat er gebeurd was, wat juist en fatsoenlijk is, en gaat het dan echt alleen maar om politieke winst of verlies?

Het zal wel politieke logica zijn. Het CDA doet het ook weer goed in de peilingen. Nou gefeliciteerd. Ik moet eerlijk zeggen dat ik ontzettend trots ben op ónze partij en op ónze fractie, omdat wíj hebben gekozen voor de politieke integriteit!

Voor dat ik het woord weer teruggeef aan de voorzitter, moet mij nog één ding van het hart. Als u mij toestaat.

Vorig weekend hadden zo ongeveer alle andere partijen hun verkiezingscongressen. Ik weet niet hoe u daarnaar heeft gekeken, maar Balkenende en Rutte vinden Bos gevaarlijk. Bos en Halsema vinden Balkenende onbetrouwbaar.

Al die partijen komen samen, betrokken en slimme mensen, stellen verkiezingsprogramma's op, kiezen kandidaten voor de lijst, denken na over de toekomst. En het enige dat blijft hangen nadat de politieke elite van Nederland het beste van zichzelf heeft laten zien, is het rumoer van gekibbel, gescheld en elkaar vliegen afvangen.

Want wat is de exacte analyse van kandidaat X, die Turks bloed heeft, van de massamoord die honderd jaar geleden in Armenië plaatsvond?

Op zichzelf best een interessante en ook wel relevante discussie, maar waarom is dát opeens, onaangekondigd, een lakmoesproef geworden bij PvdA en CDA? En dan alleen voor Turkse kandidaten? Het is een hype, en geen goede.

En dan die ijdele poging van de nieuwe PvdA van Wouter Bos, om Balkenende van zijn `normen en waarden'- monopolie te beroven. De pijlen zijn gericht op een wat labiele deelneemster aan een Talpa-programma. Dágenlang voorpaginanieuws. Wouter Bos riep nog net niet op tot een `brede maatschappelijke discussie over het toelatingsbeleid bij de Gouden Kooi', maar het scheelde niet veel.

We staan vlak voor de verkiezingsdag. Zijn dat wérkelijk de onderwerpen waar het over gaat? Is dát wat onze gezamenlijke toekomst bepaalt? Moet de Nederlandse politiek zich dáár mee bezig houden?

Gisteren was ik even te gast op de VU. Daar hield Al Gore een lezing over klimaatverandering. Dat is geen heet hangijzer in de campagne voor 22 november. Maar dat zou het wel moeten zijn.

Gore sprak prachtige woorden die mij raakte. Wellicht staat u mij tot slot toe dat ik deze even parafraseer.

Hij zei: soms heeft een generatie een opdracht. De laatste keer dat dat gebeurde was in de jaren `40. Toen werd van de Amerikanen gevraagd om hun jongens te offeren en Europa te bevrijden van het juk van het fascisme. Daarna werd met het Marshallplan gevraagd om Europa weer op te bouwen. Een grote opdracht. En ze deden het.

Nu, zegt Gore, staan we weer voor een opdracht. De opdracht om de wereld te sparen van de gevolgen van extreme klimaatverandering.

Waarom hebben we het dáár niet over? Over het milieu, het klimaat, energie? Of over de verdeling tussen arm en rijk in de wereld? Of over de vraag of we onze buitenlandse politiek aan George Bush uitbesteden of dat Europa zelf toch eens een vuist moet gaan maken? Hoe we de uitval op het VMBO stoppen en zo tienduizenden jongeren een echte kans geven? Of over hoe we de rechtstaat overeind houden nu deze aan alle kanten onder druk staat?

Heeft ú het gehoord, het afgelopen weekend?

Maar voordat u denkt dat ik gedesillusioneerd ben over de Nederlandse politiek: dit weekend is er nóg een partij die een congres houdt. Een partij, die al in de jaren '70 bij het uitkomen van het rapport van de Club van Rome het milieu serieus en op een intelligente manier aan de orde stelde. D66. Een partij die nooit een one-issuepartij is geweest. Ook nooit een one-man partij, overigens. Maar wel een one-man, one-vote partij. Mijn partij.

Ik ben dan ook heel blij, dat na de deceptie van al die partijcongressen het afgelopen weekend straks nóg een lijsttrekker spreekt. Eentje die ik goed ken. Zodat ik alle vertrouwen heb dat het gaat over de onderwerpen die er werkelijk toe doen. Eerlijk. Genuanceerd. Dat is de lijsttrekker voor wie ik de komende weken de straat op ga en ik hoop samen met u! Want ik hoop dat D66 met Alexander Pechtold de weg omhoog weer gaat vinden!

Dank u wel.